

BEVEZETÉS A FASIZMUSBA

Az RKP népbuittásainak egyik jellemző példázata a kritikának valamiféle mondvacsinált önkritikává csúrés-csavarása. Vagyis egyfajta önpusztító tömeghisztériának a felkeltése, amely nemcsak az egyes ember köznapi pillanatait meghatározó, hanem éppenséggel az egyes embert önmagából végérvényesen kiforgató valami. A tömeghisztériák keltése jó ürügy arra, hogy a figyelmet bizonyos akut kérdésekről eltereljék, majd valamiféle ömlengő önkritikázgatás formájában, az emberek eredendő bűnösségének bizonyosságaként citálják őket a párt megértő, de a határokat is bölcsen ismerő mértékletessége és méltányossága elé.

Egy civilizáltabb szellem alig tudja a legvégletesebb undor nélkül szemlélni Păunescu szellemidézéseit, fáklyás felvonulásait, csak és kizárólag Goebbelsre emlékeztető handabandázásait. Pedig mindez nagyon egyszerű és racionális, majdhogynem ésszerű rendezői fogás, amely az említett tömeghisztériát megteremteni és megfelelő mederbe terelve, önmaga javára kihasználni igyekszik.

Azt hiszem, sokunkban ekként fogalmazódtak meg az érzelmi és értelmi következtetések Ion Lăncrănján /1/ épp most megjelent könyvének olvasásakor. Mindannyian arra számítottunk, hogy a párt kétségtelen szándékaként megjelent, végletesen fasiszta munka csak azt a célt szolgálja, hogy később épp a párt ítélje majd el a könyvet, ezáltal magára öltve az itteni magyarok (kisebbségiek) védőjének - a taktikázások szempontjából hálás - szerepét. Sőt azt a "kockázatot" is, hogy saját népével "kerüljön szembe" a „Romániában élő magyarok” patronálása miatt. Ebben az okoskodásban persze ott lappang a ki nem mondott következtetés: a magyarokkal szembeni „népharag” mindig jogos, s hogy a párt azt igyekszik gátolni, moderálni, mintegy cinkosságot vállalva a bűnös magyarsággal, amelyik nemcsak, hogy betolakodott valaha Románia területére, de még emberi jogokat is merészel követelni - mindez csak a Romániára ható külső kényszerítő tényezők következménye.

Ez az, amire számítottunk, és mégsem ez következett be. Május 14-én ugyanis megjelent a Contemporanul c. bukaresti lapban a könyv első méltatása /2/. S mivel kormánylapról (ill. a kormány egyik központi intézményének a lapjáról) van szó, ezért kétség sem férhet ahhoz, hogy a benne kifejtettek a kormány egyértelmű véleményét tükrözik.

A cikk *minden* szempontból méltatólag szól a könyvről, de különösen azt emeli ki, hogy megfelelő válaszként lehet értelmezni azt azokra a támadásokra, melyek egyes szomszéd államokban a román állami integritást, az itt élő magyarok polgárjogi problémáit, a román nép történeti messianizmusát feszegetni próbálja.

A román nép történetéről vitázni csak „történelemhamisítás” árán lehet, szögezi le a cikk; Lăncrănján könyve pedig e történelmi tényhalmaz mellett olyan „tudatnak” a lecsapódása, amely a román államiság alapját képező nemzeti egység ténye és nem ténykérdés.

A könyv és a cikk furcsa folyamat határállomása: sejtéseinken túl révükön most már bizonyítékokkal is rendelkezünk arra vonatkozóan, hogy a román állam milyen irányba próbálja terelni a nemzeti kérdés végleges megoldásának folyamatát. Egzisztenciális szempontból ez

---

1.- Cuvînt despre Transilvania /Vallomás Erdélyről/, Ed. Sport-turism, Bucureşti, 1982.

2.- Pompiliu MARCEA: Mărturia unei conștiințe, in: Contemporanul, 14 mai 1982, p. 10. - Május 15-én a Luceafărul c. szintén bukaresti lap közölte Francisc PĂCURARIU: Mély meggyőződése, hogy Erdély tanulsága nagy jelentőséggel bír a jelen számára c. interjúját, amely fenti megállapításainkat még inkább megerősíti. Épp ezért közöljük „véleményként” a következőkben az interjú ide vonatkozó passzusát.

nagyon súlyos jövőt ígér. S már csak azért is fontos tisztába jönnünk ezeknek az ideológiai reflexióknak a társadalmi potencialitásával, hogy ne érjen olyan váratlanul bennünket is a támadás, mint annak idején a német és kelet-európai zsidóságot vagy a szovjet parasztságot.

E felkészülés és tudatosítás szempontjából nagyon sokra értékelhető ez a könyv. Benne tétélesen és kifejtve, nem pedig kódolva vagy az elvontság metaforáiba rejtve jelenik meg mindaz a sunyi és jellemzően balkáni szándék, amelyet Ceaușescu primitív tolvajnyelvéből eleddig csak a vájt fülűek és a gyanakvók hallhattak ki. Ha úgy tetszik: Lăncrănjan leleplezte Ceaușescut; tettenérhetővé tette számunkra a valóságot: Romániában fasisztának lenni állampolgári kötelesség. S a magyargyűlölet - a terhelt lelkiismeretek íratlan, de örök törvényeként - e kötelesség elmaradhatatlan velejárója.

(Ara-Kovács Attila)